

IZDANJE STATUTA PAŠKE OPĆINE

Statut Paške općine – Statuta communitalis Pagi, uredio Dalibor Čepulo,
preveli: Robert Leljak i Nella Lonza, Pag – Zagreb, 2011., 478 str.

Monografija *Statut Paške općine – Statuta communitalis Pagi* objavljena je krajem 2011. godine i predstavlja vrijedan doprinos hrvatskoj pravnoj povijesnoj znanosti koja je ovim izdanjem dobila još jedan prijevod srednjovjekovnog statuta jedne dalmatinske komune. Paški statut je nastao 1433. godine i od tada do pada mletačke vlasti 1797. godine predstavljao je pravnu osnovu paške općine u razdoblju srednjega i novoga vijeka. Tiskan je u Veneciji 1637. godine i po tom tiskanom primjerku, koji se nalazi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, napravljen je i objavljen prijevod u ovoj knjizi. Prijevod su načinili Robert Leljak i Nella Lonza. Poticaj za prijevod dao je Ogranak Matice hrvatske u Pagu, a financijska sredstva za objavljivanje osiguralo je Poglavarstvo grada Paga.

Na početku knjige nalaze se uvodne studije u kojima se rekonstruira proces formiranja paške komune u srednjem vijeku. Prikazan je i analiziran sadržaj Paškog statuta te su razmotrena pojedina povijesna, bibliografska i jezična pitanja. Prvi je Miroslav Granić, u studiji “Osamostaljenje paške općine” (9 – 28), dao pregled povijesti Paga u srednjem vijeku, stavljajući naglasak uglavnom na političku i društvenu povjesnicu, postanak i razvoj paške komune do kodifikacije Statuta 1433. godine i njegove potvrde od strane Senata u Veneciji, jer je time završen proces formiranja i potpunog osamostaljenja paške općine. Druga studija Dalibora Čepula “Pravna baština i društveno okruženje Paškog statuta” (29 – 117) ističe da će ovaj prijevod biti od koristi kako široj javnosti zainteresiranoj za pašku povijest, tako i povjesničarskoj struci za znanstvena istraživanja. Naglašava neka opća obilježja dalmatinskog statutarnog prava i glavne odrednice Statuta paške općine za razumijevanje srednjovjekovnih pravnih oblika i strukturu vlasti u Pagu: obiteljsko, nasljedno i kazneno pravo, građanski sudbeni postupak, odredbe o razvoju trgovine, poljodjelstva i stočarstva te o vlasništvu općenito. Nella Lonza u studiji “Tri slike o Paškom statutu: starije paško pravo, tiskanje statuta i rukopisni dodaci (14. – 17. st.)” (119 – 144) daje povijesni pregled uzroka nastanka statuta, put od rukopisa do tiskane knjige, iznosi opis pisma (latinička abeceda popraćena je glagoljičkim i ćiriljičkim slovima), donosi prijepis i objašnjenje blagdana i praznika koji su u statutu bili regulirani u okviru državnog funkcioniranja vlasti. Posljednja studija Roberta Leljaka “Jezične osobitosti Paškog statuta” (145 – 154) govori da je, jednako kao i ostali dalmatinski srednjovjekovni statuti, i ovaj paški sastavljen dijelom na inačici latinskog jezika poznatog kao srednjovjekovni latinski (*latinitatis medii aevi*).

Slijedi prijevod Statuta grada Paga (158 – 450), s time da prije toga prevoditelji iznose objašnjenje na kojim se načelima temelji prijevod i naglašavaju da je sačinjen uglavnom u stilu prijevoda ostalih do sada prevedenih dalmatinskih statuta. U ovoj knjizi je prijevod Paškog statuta objavljen na način da je na lijevoj stranici dat faksimil izvornog izgleda stranice u Statutu i teksta koji se na noj nalazi, a na desnoj pak prijevod tog pravnog

sadržaja. Statut grada Paga sastoji se od šest knjiga, a svaka knjiga podijeljena je na glave. Prijevod stoga slijedi redoslijed zakonskih odredbi u Statutu.

Nakon prijevoda objavljene su novčane jedinice i mjere koje se spominju u Statutu (pripremila Nella Lonza, 451 – 453), a na kraju knjige nalazi se predmetno kazalo osobnih i svetačkih imena te kazalo mjesta i etnonima.

Božena Glavan, prof.

IZDANJE RUKOPISA “BLASONE GENEALOGICO” M. L. RUIĆA

Blasone Genealogico Marka Laura Ruića iz 1784. godine,

priredio i uvodnu studiju napisao Miroslav Granić, Matica hrvatska Pag, Pag, 2011.

Povijesna znanost ugledala je 2011. godine faksimil rukopisa znamenitoga paškog polihistora Marka Laura Ruića *Blasone Genealogico* iz 1784. godine koji je znanstveno obradio i dopunio prof. dr. sc. Miroslav Granić. Ovim je izdanjem Ogranak Matice hrvatske u Pagu započeo s izdavanjem Ruićevih djela koje će potrajati još niz godina, što će zahtijevati veliki napor znanstvenika, stručnjaka i poklonika Ruićeva djela. Izdavač faksimila odlučio se na izdanje ovog rukopisa iz razloga što je uvodna studija već bila napisana, odnosno kritički je čitav rukopis obrađen i popraćen znanstvenim aparatom. Izdanje sadrži 400 stranica; devet poglavlja, popis kratica, popis izvora i literature, sažetak na engleskom jeziku, kazalo osobnih imena te prilog – integralni faksimil Ruićeva djela *Blasone genealogico*. Recenzenti ove publikacije su dr. sc. Ante Gulini i dr. sc. Ivan Mirnik.

Ruićevi radovi, koji su sačuvani jedino u izvornicima i prijepisima, nezaobilazan su izvor za pašku povijest. Ovaj je rukopis zanimljiv širem broju čitatelja jer na paškom primjeru daje odgovor na složeno pitanje koje sebi postavlja svaki čovjek; tko sam, što sam i odakle sam? Odgovor na ova pitanja dao je Ruić, paški uglednik, erudit i umnik, prije više od 200 godina, uloživši ogroman trud i znanje u pronalaženju drevnih korijena svojih sugrađana u tadašnjem staleškom društvu, koje se isticalo preko institucija Plemičkog vijeća i Pučko-građanske skupštine.

Marko Lauro Ruić je – ne iz samohvale, već ljubeći povijesnu istinu – na temelju izvornoga gradiva prikazao povijest svog staleža obradivši visokom akribijom 54 paška plemenitaška roda, donijevši za svakoga od njih iscrpne biografske podatke i rodoslove. U njegovom pristupu nema mjesta niti traga mistifikacijama ili neutemeljenim špekulacijama, već Ruićevo pero prati trag istine i, kako sam kaže u svom rukopisu *Questionis* (1775.), “Ove riječi nisu moje, već su crpljene iz izvora istine.”

Iako je svoj čitav životni vijek proživio u maloj otočkoj sredini, njegov duhovni i intelektualni obzor izdigao se iznad lokalnih okvira. Marko Lauro Ruić, napominjemo,